

Скопје,
14.03.2019

АВТОРСКОТО ПРАВО И СРОДНИТЕ ПРАВА И ОСНОВИ НА НИВНАТА ГРАЃАНСКОПРАВНА ЗАШТИТА

проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска
проф. д-р Ненад Гавриловиќ

Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје

ГРАЃАНСКА СУДСКА ПОСТАПКА ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА

Заеднички правила за авторското
право и сродните права

ОБЕМ НА ПРИМЕНА НА РЕЛЕВАНТНИТЕ ПРОПИСИ ЗА ПОСТАПКАТА

- На парничната постапка што се однесува авторското право и сродните права се применува првенствено ЗАПСП
- Нормите на ЗПП имаат супсидијарна примена, односно се применуваат во случај да не е поинаку уредено со матичниот закон
- На постапката на извршување заради обезбедување што се однесува на авторското право и сродните права се применува првенствено ЗАПСП
- Нормите на ЗОП имаат супсидијарна примена, односно се применуваат во случај да не е поинаку уредено со матичниот закон

ПАРНИЧНА ПОСТАПКА

ПОСТАПКА НА ИЗВРШУВАЊЕ
ЗАРАДИ ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

СТВАРНА И МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ

- Стварно се надлежни основните судови со проширена надлежност
 - Чл. 31(2)(2) ЗС
- Тоа се
 - Основниот суд во Битола
 - Основниот суд во Прилеп
 - Основниот суд во Охрид
 - Основниот суд во Струга
 - Основниот суд во Гостивар
 - Основниот суд во Тетово
 - Основниот суд во Куманово
 - Основниот суд во Кочани
 - Основниот суд во Велес
 - Основниот суд во Струмица
 - Основниот суд во Штип
 - Основниот суд Скопје II - Скопје
- Во однос на месната надлежност не постојат посебни правила ниту во ЗАПСП ниту во ЗПП, така што општо месно надлежен е судот на седиштето на тужениот
- Месната надлежност во постапката за обезбедување е уредена со ЗОП

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ

МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ

СОСТАВ НА СУДОТ

- ◎ Споровите од авторски и сродни права во прв степен ги суди совет, без оглед на вредноста на предметот на спорот
 - Чл. 36(5) ЗПП

ПРАВО НА ГРАЃАНСКА ЗАШТИТА

- Авторското право и сродните права уживаат граѓанска заштита
 - Чл. 159(1) ЗАПСП
- Граѓанската заштита на авторското право и сродните права се остварува според прописите за парничната постапка, за обезбедување побарувања, за облигационите односи и ЗАПСП
 - Чл. 159(3) ЗАПСП

РОК ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ЗАШТИТАТА

- За разлика од Законот за индустриската сопственост (чл. 295) во кој се предвидуваат преклузивни рокови за остварувањето на правната заштита (во рок од три години од денот кога тужителот дознал за повредата и за сторителот а најдоцна во рок од пет години од денот на сторената повреда), со ЗАПСП не се предвидени вакви рокови
- Единствено е предвиден рок на застареност во однос на барањата спрема трети лица за отстранување од промет на предметите од повредата на правото (чл. 173(7) ЗАПСП)

ШТО МОЖЕ ДА БАРА ЛИЦЕТО ОВЛАСТЕНО НА ЗАШТИТА?

- Лице чие право определено со ЗАПСП е повредено, кога постои оправдано сомневање дека ќе му биде повредено правото и кога се заканува вистинска закана од повреда на правата, има право да поднесе барање за:
 1. Заштита на правото,
 2. Времени мерки и
 3. Други мерки
- Постапката по тужбените барања за заштита на правото, временни и други мерки е итна
 - Чл. 160(3) ЗАПСП

КОИ ЛИЦА СЕ АКТИВНО ЛЕГИТИМИРАНИ? (ЧЛ. 160(2) ЗАПСП)

- ◎ Лица овластени за поднесување барање за заштита се:
 1. Авторот,
 2. Носителот на право,
 3. Лице овластено да го користи правото и
 1. Правата што според ЗАПСП му припаѓаат на авторот, вклучувајќи го и правото на судска заштита, му припаѓаат и на друг носител на авторско право, во обем што со закон или со друг правен акт му се пренесени (чл. 69 ЗАПСП)
 4. Организација
 1. Според ЗАПСП, организацијата за колективно управување ги врши правните работи и односите на носителите на правата со корисниците и води постапки пред судовите и други органи заради заштита на авторското право и сродните права и слично (чл. 133(1)(2) ЗАПСП)
 2. Кога организација ќе докаже дека е сторена повреда на право определено со ЗАПСП, не е потребно утврдување на повредата од страна на индивидуален носител, чие право колективно се управува (чл. 162 ЗАПСП)

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Autorsko pravo je apsolutno pravo i djeluje erga omnes. Povredu autorskog prava čini svatko tko na bilo koji način sudjeluje u neovlaštenom iskorištavanju autorskog djela. Autor odnosno nositelj autorskog prava ima isključivo pravo na priopćavanje autorskog djela javnosti, a to pravo obuhvaća između ostalog i javno priopćavanje fiksiranog djela prema čl. 25. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, a odnosi se na prostore koji su pristupačni javnosti. U takav oblik spada i fotografija na panou koji se nalazi u prostoru pristupačnom javnosti.**
 - VTS RH, Pž-420/05 od 6. ožujka 2008

1. ПОСТАПУВАЊЕ ПО БАРАЊЕТО ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА

ПРОЦЕСНА ПОЛОЖБА НА ТУЖИТЕЛИТЕ

- Кога некое право определено со ЗАПСП е повредено, секој од носителите на тоа право може од трето лице да побара заштита на правото како да е единствен носител
 - Кога лицето кое го повредило правото ќе ги исполни барањата на еден од носителите на истото право, неговата обврска престанува и спрема другите носители на правото
 - Доколку се работи за судска постапка која е во тек носителите на истото право се сметаат за единствени сопарничари

КОИ ЛИЦА СЕ ПАСИВНО ЛЕГИТИМИРАНИ?

- Тужен во спорот за заштита на авторското право и сродните права може да биде секое лице кое извршило повреда на авторското право и сродните права, односно лицето што учествувало во таа повреда
- За определувањето дали едно лице учествувало во повредата се применуваат правилата на адекватен каузалитет
- Учеството во повредата може да има квалификатив на соизвршителство, помагање, поттикнување итн., но ова не е релевантно од аспект на граѓанскоправната заштита на авторското право и сродните права
- Кога постојат повеќе сторители на повредата на некое право од ЗАПСП, секој од нив солидарно одговара за повредата

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Za javno korištenje autorskih glazbenih djela, snimljenih izvedbi umjetnika izvođača i proizvođača fonograma solidarno odgovaraju osoba (pravna ili fizička) koja koristi predmete zaštite i osoba (pravna ili fizička) koja omogućí korištenje svog prostora osobi koja koristi predmete zaštite, a znala je ili je morala znati da će se u tom prostoru koristiti predmeti zaštite.**
 - VTS RH, Pž-1237/06 od 4. prosinca 2009

ЗАСТАПУВАЊЕ

- Генерално, ЗАПСП не предвидува посебни процесни правила за застапувањето во постапката за заштита на авторското право и сродните права
 - Оттаму, се применуваат општите правила на ЗПП
- Т.н. застапници за индустриска сопственост предвидени со Законот за индустриската сопственост (чл. 279) немаат никакви овластувања во постапката за заштита на авторското право и сродните права
- Меѓутоа, признаена е легитимацијата на организациите за колективно управување со авторското право и сродните права

ПОКРЕНУВАЊЕ НА ПАРНИЧНАТА ПОСТАПКА И ПАРНИЦАТА

- Парничната постапка се покренува со тужба
- Постапката за заштита на авторското право и сродните права, и покрај супсидиерната примена на ЗПП е општа парнична постапка
- Парницата почнува да тече со доставувањето на тужбата на тужениот
- Одговорот на тужба е задолжителен, во рок што ќе го определи судот, кој не може да биде пократок од 15 дена од доставувањето на тужбата, ниту подолг од 30 дена од денот на приемот на тужбата

КОГА ПОСТОИ ПОВРЕДА?

1. Дејствието на повреда се однесува на предметот на заштита
2. Дејствието на повреда се поклопува со барем едно исклучиво овластување од содржината на субјективното авторското право или субјективните сродните права
3. Територијата на важење на правото, начелно, не е битна, поради правилата на национален третман од меѓународните конвенции и договори
 - Во отсуство на меѓународна конвенција или договор, постојат посебни правила (чл. 188-195 ЗАПСР)
4. Дејствието е противправно

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Objavljivanje fotografija u novinskim publikacijama samo po sebi ne znači da je došlo do povrede autorskih prava već se mora prethodno utvrditi da li se te fotografije mogu smatrati autorskim delima u smislu zakonskih odredbi.**
 - Vrhovni sud Srbije, br. GŽ.14/03 od 19.2.2004.)

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Postojanje autorskog prava i utvrđivanje njegovog ovlašćenja je prethodno pitanje u sporu radi zaštite prava pa i radi dosuđivanja štete. Zaštitu autorskih prava može osnovano tražiti osoba koja je dokazala da je autor ili koautor autorskog djela (scenarija).**
 - VTS RH, PŽ- od 14. travnja 2004

СУДСКА ПРАКТИКА

- ◉ **Utvrđenje da li je neka ljudska tvorevina rezultat duhovnog rada, znanja, darovitosti i originalnosti i kao takva autorsko delo ili nije, predstavlja činjenično pitanje, koje se utvrđuje odgovarajućim dokaznim sredstvima, pa i veštačenjem u oblasti u kojoj je ta ljudska tvorevina ostvarena, bez čega nema autorskog dela, ni uslova za autorskopravnu zaštitu iz člana 172. Zakona o autorskom i srodnim pravima („Sl. list SRJ“, broj 24/98.**
 - Vrhovni suda Srbije, Gž.125/05 od 14.11.2006. godine

ТЕК НА ПАРНИЧНАТА ПОСТАПКА

- По приемот на тужбата се вршат подготовки за главна расправа: претходно испитување на тужбата, доставување на тужбата до тужениот на одговор, одржување на подготвително рочиште и закажување на главна расправа
- По одржувањето на главната расправа, судот истата ја заклучува и донесува пресуда, доколку не ја отфрлил тужбата поради процесни пречки

ТУЖБЕНИ БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА (ЧЛ. 166 ЗАПСП)

1. Престанок на дејствието на повреда;
 1. Барањето за утврдување дека постои повреда на правото не е изречно предвидено
2. Надоместок на материјална штета;
3. Надоместок на нематеријална штета;
4. Зголемен надоместок;
 1. Т.н. граѓанска казна
5. Означување на авторот;
6. Враќање на користите стекнати од недозволеното користење;
7. Отстранување од промет на предметите од повредата на правото и
8. Објавување на судската пресуда

ЗА УТВРДУВАЊЕТО НА ПОСТОЕЊЕ ПОВРЕДА

- По својата правна природа, ова тужбено барање е деклараторно
- Потребно е докажување на постоење правен интерес (чл. 177(2) ЗПП), затоа што тужбеното барање не е изречно предвидено во ЗАПСП
- Судот треба да утврди дека
 - Е извршена повреда на авторското право или сродните права
 - Повредата е извршена од странодговорен за повредата на тужениот
 - Тужениот е
- Ваквото тужбено барање, кога е изјавено како самостојно, има мала практична вредност за тужителот

1. ПРЕСТАНОК НА ДЕЈСТВИЕТО НА ПОВРЕДА

- По својата правна природа, ова тужбено барање е кондемнаторно
- Тужбеното барање може да се однесува на
 1. прекин на дејствието со кое се повредува право и/или
 2. забрана на такво или слично дејствие во иднина

2. НАДОМЕСТОК НА МАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА

- Доколку со повреда на право од ЗАПСП е сторена материјална штета, лицето овластено за заштита има право да побара надоместок за сторената материјална штета и за загубена добивка
- Надоместокот се определува во износ што тужениот би го платил доколку побарал законско користење на правото (вообичаен надоместок), односно во износ пропишан со соодветни тарифи, односно со општ договор

СУДСКА ПРАКТИКА

- Кој неовластено употребува ликови од цртаните филмови ги повредува авторските права и е должен да плати надомест за такво користење. Судот го задолжил тужитениот да му плати на тужителот Walt Disney Company 10% од продажната цена на детски маици на кој тужениот без одобрение на Агенција, како носител на авторските права, го ставал ликот на Мики Маус на детски маици и ги продавал на пазарот, бидејќи од Агенцијата добил право на користење само на ликовите на Снупи и Хогар.
 - Виш стопански суд на Србија, Пж.2293/89 од 09.6.1989

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Visina naknade imovinske štete zbog neovlašćenog korišćenja autorskog dela po pravilu se utvrđuje veštačenjem, a ne po slobodnoj oceni suda.**
 - Vrhovni sud Srbije, Gž.58/05 od 23. juna 2005. godine

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Kad se visina svote naknade materijalne štete zbog povrede autorskog prava ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo s nerazmjernim teškoćama, sud o tome može odlučiti prema slobodnoj ocjeni, ali prethodno mora utvrditi činjenice o kojima ovisi nastanak prava na naknadu štete i utvrditi postojanje (barem na razini vjerojatnosti) pomoćnih elemenata za utvrđenje opsega štete kao pravno relevantne činjenice. Slobodna ocjena mora biti rezultat razumnog odmjeravanja utemeljenog na prikupljenim pomoćnim elementima, pravilima logičkog razmišljanja, a k tome i valjano obrazložena.**
 - VTS RH, PŽ-4356/08 od 29. rujna 2009

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Prilikom utvrđivanja naknade za korištenje autorskog dela, kad je to moguće, sud će uzeti u obzir kvalitet dela, mogućnost prodaje dela, materijalnu korist koju druga ugovorna strana postiže korištenjem dela, kao i druge uslove kojima se može utvrditi rezultat koje takvo autorsko delo postiže u zadovoljavanju društvenih potreba.**
 - **Vrhovni sud Srbije Gž 117/85**

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Za svako iskorištavanje autorskog dela od strane drugog lica autoru odnosno njegovim naslednicima, dok ovo pravo traje, pripada naknada.**
 - Vrhovni sud Srbije, GŽ 635/84

СУДСКА ПРАКТИКА

- Издавачот на авторското дело е должен на наследниците на авторот да им ја надомести штетата во висината на авторскиот хонорар, доколку делото го издал без договор со нив.
 - Врховен суд на Македонија, Гж.бр.16/86 од 16.12.1986

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Објавување на туѓ портрет во вид на разгледница, без согласност на сопственикот, може да биде основ за барање за надомест на штета иако не престравува повреда на авторско право.**
 - **Врховен суд на Југославија, Рев.бр.148/69 од 1.7.1969 година**

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Zbog neovlaštenog korištenja autorskog djela, autoru pripada naknada štete (obična šteta, izmakla korist i kamate) koja se ne može ograničiti samo na plaćanje uobičajene autorske naknade koju bi autor ostvario da je s protivnom stranom sklopio autorski ugovor. Međutim, autor je dužan dokazati da je pretrpio štetu veću od uobičajene autorske naknade.**
 - **VTS RH, Pž-4227/06 od 12. svibnja 2009**

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Uvoznik robe koja je pripremljena za povredu prava intelektualnog vlasništva i koju je carinarnica privremeno zadržala pod carinskim nadzorom, a potom i uništila u pojednostavljenom postupku uništenja robe (pod pretpostavkama iz članka 15. Uredbe) nema pravo na naknadu štete s osnove uništene robe jer ne postoji protupravnost u postupanju carinarnice i nositelja prava intelektualnog vlasništva.**
 - VTS RH, PŽ-6973/09 od 3. veljače 2010

3. НАДОМЕСТОК НА НЕМАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА

- При повреда на морално право и независно од граѓанската казна и при непостоење материјална штета, судот може да пресуди на авторот да му се исплати праведна парична оштета за претрпена душевна болка и страдање, како последица од повредата на моралното право, доколку утврди дека околностите на случајот и, особено, степенот на повредата и нејзиното траење тоа го предизвикале

СУДСКА ПРАКТИКА

- Во случај на повреда на имотноправните компоненти на авторското право, износот на надоместот на штетата се утврдува со вештачење или на друг начин. Меѓутоа, кога е повредена моралноправната компонента на авторското право, висината на надоместот се утврдува по слободна оцена, бидејќи тој надомест претставува сатисфакција за повредените морални авторски права.
 - Врховен суд на Србија, Гж.1761/78 од 21.2.1979

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Надоместот на нематеријална штета заради повреда на авторските права мора да биде производ на на сите околности кои довеле до нарушување на психичката и емоционалната рамнотежа на авторот.**
 - Врховен суд на Србија, Гж.19/96 од 20.3.1996

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Правото на надомест на штета поради повреда на авторските морални права, престанува со смртта на титуларот на авторското дело, па наследниците на починатиот може да ја остварат оваа надомест смо под условите од Законот за облигационите односи (само ако е признато со правосилна одлука и писмена спогодба).**
 - **Врховен суд на Србија, Гж.58/05 од 23.6.2005**

СУДСКА ПРАКТИКА

- Досудената висина на надомест на нематеријална штета треба да биде во склад со времето и просторот, и притоа треба да се води сметка каква порака праќа судот кон странките па и кон широката јавност.
 - Виш трговски суд на Република Хрватска, Пж. 6991/02

4. ЗГОЛЕМЕН НАДОМЕСТОК

- Доколку право определено со ЗАПСП е повредено со намера или крајна небрежност, лицето овластено за заштита може да побара исплата на договорениот или вообичаениот надоместок за тој вид користење, зголемен до 200%, независно дали од повредата претрпел имотна штета (граѓанска казна)
 - При одлучувањето по барањето за плаќање на граѓанската казна и одмерувањето на нејзината висина, судот ќе ги има предвид сите околности на случајот, особено степенот на вината на тужениот, износот на договорениот или вообичаениот надоместок

5. ОЗНАЧУВАЊЕ НА АВТОРОТ

- При повреда на моралното право за означување на името, псевдонимот или друга ознака на авторот при користење на делото, судот може да пресуди нивно дополнително, односно правилно означување

6. ВРАЌАЊЕ НА КОРИСТИТЕ СТЕКНАТИ ОД НЕДОЗВОЛЕНОТО КОРИСТЕЊЕ

- ◉ **Враќање на користите стекнати од недозволеното користење се врши согласно 300 (чл. 172 ЗАПСП)**
- ◉ **Кондикцијата може да конкурира со тужбата за надомест на штета, со тоа што тужениот може да избере некоја од овие тужби, но не и да ги изјави двете**
- ◉ **Сепак, кога користа е повратена со кондикција, со тужба за надомест на штета ќе може да се бара надомест на изгубената добивка**
- ◉ **Ако штетникот е деликтно неспособен, логично е тужителот да оди на кондикција**
- ◉ **Исто така, кондикцијата ќе може да се изјави и по застареноста на тужбата за надомест на штета**

СУДСКА ПРАКТИКА

- Лицето на кого авторското право му е повредено може да бара исплата на надомест како по правилата за причинета штета така и по правилата за стекнување без основ, ако се исполнети условите за поднесување на двете барања, освен што надомест за иста загуба по двете барања не може да се кумулира.
 - Начелен став бр.9/88 од XXXVIII Заедничка седница на Сојузниот суд, републичките и покраинските судови од 27.9.1988

7. ОТСТРАНУВАЊЕ ОД ПРОМЕТ НА ПРЕДМЕТИТЕ ОД ПОВРЕДАТА НА ПРАВОТО (1)

- Во случај на повреда на исклучиво право според ЗАПСП и без да се влијае на побарувањата за надоместок на штета и независно од изрекување надоместок од кој било вид согласно ЗАПСП, лицето овластено на заштита има право да бара:
 1. отстранување од промет на примероците на авторско дело и предмети на сродни права кои без дозвола се изработени заради ставање во промет или се во промет, како и материјалите и средствата користени или наменети за повредата и
 2. нивно уништување
- Овие се извршуваат на трошок на лицето кое ги повредило правата ЗАПСП

7. ОТСТРАНУВАЊЕ ОД ПРОМЕТ НА ПРЕДМЕТИТЕ ОД ПОВРЕДАТА НА ПРАВОТО (2)

- При изрекувањето на наведените мерки, судот ќе ги земе предвид околностите на случајот, а особено сразмерноста меѓу сериозноста на повредата и побарувањата, интересот на лицето овластено на заштита за обезбедување ефикасна заштита на правата, како и интересите на трети лица
 - Правилата што се однесуваат на уништување во однос на архитектонски дела, се применуваат само доколку постои посебно оправдана причина за тоа
- Во случај кога наведените мерките не соодветствуваат на природата и интензитетот на повредата, која може да се отстрани на друг начин и доколку судот оцени дека лицето кое ја сторило повредата дејствувало ненамерно и без небрежност судот може на лицето овластено на заштита, доколку тоа се сложи, да му определи плаќање на паричен надоместок во износ кој не може да биде помал од оној кој би го добил при дозволено користење на правото

7. ОТСТРАНУВАЊЕ ОД ПРОМЕТ НА ПРЕДМЕТИТЕ ОД ПОВРЕДАТА НА ПРАВОТО (3)

- Мерките за уништување нема да се применуваат, доколку со уништување на средствата користени или наменети за повреда на право од ЗАПСП би настанала поголема штета од штетата настаната од повредата на правото, освен кога се работи за средства што исклучиво или претежно се наменети за повредата
- Наведените барања во однос на трети лица застаруваат во рок од три години од узнавањето од страна на лицето овластено за заштита на недозволената изработка на предметите или од нивното пуштање во промет, односно на намената за пуштање во промет, а најдоцна пет години од нивната недозволена изработка, односно пуштање во промет

8. ОБЈАВУВАЊЕ НА СУДСКАТА ПРЕСУДА

- Лицето овластено на заштита има право да бара правосилната пресуда со која целосно или делумно се усвојува неговото барање за заштита на авторско право и сродните права, да биде објавена во медиумите за масовна комуникација, на трошок на тужениот

СУДСКА ПРАКТИКА

- Ако некој користи авторско дело надвор од авторскиот договор склучен за авторското дело, или без договор, авторот има право да бара од судот таквото неовластено користење на делото да го забрани од понатамошно неовластено користење на авторското дело и таквата судска одлука да се објави на сметка на тужениот.
 - Стопански суд на Хрватска, Пж.632/85 од 05.9.1989

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Obaveza objavljivanja presude u elektronskom mediju je u skladu sa članom 10. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, budući da je ovakav način mešanja u slobodu medija zakonit i u skladu sa legitimnim ciljem zaštite autorskog prava tužioca, s tim da je vreme od 30 dana za objavljivanje presude, računajući taj rok od dana pravosnažnosti presude, po oceni suda podnesen načinu ograničenja slobode medija, koja mera ograničenja medija je srazmerna legitimnom cilju kome se teži.**
 - Vrhovni sud Srbije Gž.145/06 od 24.10.2007

ПРАВО НА ИЗЈАВУВАЊЕ РЕВИЗИЈА

- Во споровите од авторското право (но не и од сродните права (?!)), освен за паричните побарувања по тој основ, ревизијата секогаш е дозволена без оглед на вредноста на спорот
 - Чл. 372(3)(4) ЗПП
- Вонредната ревизија е дозволена според општите правила на нејзината допуштеност
 - Според чл. 372(4) ЗПП)

РЕДОВНА РЕВИЗИЈА

ВОНРЕДНА РЕВИЗИЈА

2. ВРЕМЕНИ МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА

ЗАКОНСКИ ПРЕДВИДЕНИ СРЕДСТВА

```
graph TD; A[Времени мерки] --> B[Прибирање докази во парница]; A --> C[Обезбедување докази];
```

Времени мерки

Прибирање
докази во
парница

Обезбедување
докази

ВРЕМЕНИ МЕРКИ (1)

- ⦿ Доколку лице овластено на заштита поднесе барање за времена мерка, според прописите за обезбедување побарување (предлог или тужба) и стори веројатно дека се повредува авторско право, или дека се заканува опасност од повреда, судот може да изрече времена мерка за престанок или спречување на повредата, односно да наложи:
 1. спречување на непосредно повредување на правото;
 2. времено да забрани повредување на правото или да го услови со плаќање паричен износ во висина на пропишана парична казна, односно глоба за тој вид повреда на правото, или со положување гаранција со која ќе се обезбеди надоместок за тој вид користење;
 3. заплenuвање или нерастурање на примерок за кој се сомнева дека го повредува правото заради спречување на негов увоз и пуштање во промет за комерцијална цел и
 4. донесување други слични мерки согласно со закон.

ВРЕМЕНИ МЕРКИ (2)

- **Времената мерка судот може да ја изрече и против посредник чии услуги се користат за повреда на правото**
- **Во случај на повреда на право заради стекнување економска корист и доколку лицето овластено на заштита стори веројатно дека од повреда на правото му се заканува ненадоместлива штета, судот може да изрече мерка за времено заплenuвање движен или недвижен имот, како и блокирање на банковните сметки и други средства на повредувачот на правото**
 - **За таа цел, судот може да наложи пренесување банковни и финансви документи и пристап до информации**
 - Судот е должен да го обезбеди чувањето на тајноста на овие податоци, како и да забрани нивна злоупотреба

ВРЕМЕНИ МЕРКИ (3)

- ◉ **Времените мерки можат да се изречат и без сослушување на спротивната страна, доколку барателот на мерките приложи разумни докази дека тој е носител на правото, докази дека правото му е повредено или му се заканува повреда или дека одложувањето за носителот на правото би предизвикало ненадоместлива штета**
 - Доколку времената мерка е изречена без сослушување на спротивната страна, судот решението за временна мерка, веднаш по неговото спроведување, нејзе ќе и ја достави
- ◉ **Во решението за временна мерка судот ќе определи и траење на таа мерка**
 - Доколку мерката е определена пред поднесувањето на тужба, решението треба да содржи и рок во кој барателот е должен да поднесе тужба заради оправдување на изречените мерки, кој не може да биде подолг од 20 работни дена, сметано од денот на доставувањето на решението на предлагачот на мерката

СУДСКА ПРАКТИКА

- **За одредување на привремена мерка во спор за авторски права доволна е веројатност дека авторското право е повредено.**
 - **Врховен суд на Србија, Гж.67/95 од 19.9.1995**

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Sud može odrediti privremenu mjeru da se privremeno oduzmu ili isključe iz prometa predmeti ili da se zabrani nastavljanje započetih postupaka kojima bi se mogla nanijeti povreda autorskog prava ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da je njegovo autorsko pravo povrijeđeno. Za razliku od Ovršnog zakona, Zakon o autorskom pravu (Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima) ne propisuje kao pretpostavku za donošenje privremene mjere da predlagatelj osiguranja mora učiniti vjerojatnim postojanje opasnosti da bi protivnik osiguranja bez takve mjere spriječio ili znatno otežao ostvarenje tražbine.**
 - VTS RH, Pž-308/06 od 8. veljače 2006

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Na prijedlog autora ili drugog nositelja autorskog prava koji učini vjerojatnim da je autorsko pravo povrijeđeno ili da postoji neposredna opasnost od povrede prava, sud može odrediti privremenu mjeru zabrane kazališne izvedbe u kojoj se neovlašćeno koriste autroska glazbena djela. Sud je ovlašćen odrediti privremenu mjeru i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako postoji opasnost od nastanka teške nenaknadive štete.**
 - VTS RH, 3964/03 od 08.04.2003

СУДСКА ПРАКТИКА

- **Sud može prije donošenja presude na zahtjev tužitelja, koji učini vjerojatnim da je njegovo autorsko pravo povrijeđeno odrediti privremenu mjeru oduzimanja predmeta i njihovim čuvanjem radi sprječavanja nastanka nenadoknadive štete. Nije dovoljno da je autorsko pravo povrijeđeno, dovoljno je da su započete radnje kojima bi moglo biti povrijeđeno autorsko pravo.**
 - VTS RH, PŽ-703/01 od 26. listopada 2001

МЕРКИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ДОКАЗИ (1)

- **Како временна мерка и со супсидиерна примена на ЗОП, судот може да определи мерки за обезбедување докази**
- **Мерките за обезбедување докази судот може да ги изрече особено за:**
 - изработка на детален опис на примерок за кој има сомнение дека повредува право;
 - одземање на примерок за кој има сомнение дека повредува право и
 - одземање на материјалите и средствата кои се користени за изработка и пуштање во промет на примерок за кој има сомнение дека повредува право, како и документацијата што се однесува на него

МЕРКИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ДОКАЗИ (2)

- Мерките за обезбедување докази може да се изречат и без сослушување на спротивната страна, доколку барателот на мерките приложи разумни докази дека тој или негов ополномоштувач е носител на правото и докази дека правото е повредено или му се заканува повреда, или доколку одложувањето за носителот на правото би предизвикало ненадоместлива штета
 - Доколку мерката е изречена без сослушување на спротивната страна, судот решението за мерката, веднаш по неговото спроведување, ќе и ја достави
- Во решението за мерката судот ќе определи и траење на таа мерка
 - Доколку мерката е определена пред поднесувањето на тужба, решението треба да содржи и рок во кој барателот е должен да поднесе тужба заради оправдување на изречената мерка, кој не може да биде подолг од 20 дена сметано од денот на доставувањето на решението на предлагачот на мерката

ПРИБИРАЊЕ ДОКАЗИ ВО ПАРНИЦА (1)

- ⦿ Кога странка во парнична постапка се повикува на доказ и тврди дека тој се наоѓа кај спротивната странка или е под нејзина контрола, судот ќе ја повика спротивната странка да го поднесе тој доказ, определувајќи и рок за постапување
- ⦿ Во случај кога носителот на правото од ЗАПСП како тужител во тужбата тврди дека настанала повреда на право заради стекнување економска корист, како и кога во постапката се повикува на банкарски, финансиски и слични економски документи, исправи и слични докази и тврди дека истите се наоѓаат кај спротивната странка или под нејзина контрола, судот ќе ја повика таа странка да ги поднесе тие докази, определувајќи и рок за постапување
 - Против решението на судот донесено во овие две ситуации не е дозволена посебна жалба

ПРИБИРАЊЕ ДОКАЗИ ВО ПАРНИЦА (2)

- ◉ Кога странката која е повикана да поднесе доказ порекнува дека доказот се наоѓа кај неа или под нејзина контрола, заради утврдување на тие факти, судот може да изведува докази
- ◉ Во однос на правото на странката да го одбие поднесувањето на бараниот доказ, се применува правото на одбивање на сведочење според прописите за парничната постапка
- ◉ Судот ќе цени од какво значење е тоа што странката нема да постапи по решението на судот за поднесување на доказ

3. ДРУГИ МЕРКИ

ДОСТАВУВАЊЕ ПОДАТОЦИ (1)

- Лицето овластено на заштита кое покренало парнична постапка за заштита на правото, може да бара доставување податоци за потеклото и за каналите на промет на делото/примерок на делото со кои се повредува неговото право
- Ова барање може да се поднесе во форма на тужба или на временна мерка против лице кое:
 1. е тужено во парнична постапка;
 2. во вршењето на својата комерцијална дејност поседува дело/примерок на дело за кое се сомнева дека го повредува правото;
 3. во вршењето на својата комерцијална дејност врши услуга за која се сомнева дека го повредува правото или врши услуги кои се користат во дејствие за кое се сомнева дека го повредува правото и
 4. е означено како лице кое учествува во производство или промет на дело/примерок на дело или вршење услуги за кои се сомнева дека го повредуваат правото, а е едно од претходно наведените лица (точки 1, 2 и 3)

ДОСТАВУВАЊЕ ПОДАТОЦИ (2)

- Барањето за доставување податоци може да се поднесе како прво барање во тужба со повеќе тужбени барања, доколку лицето против кое се поднесува барањето е тужено и во главната тужба
- Барањето за доставување податоци може да опфати особено податоци за:
 1. имињата и адресите на произведувачите и дистрибутерите, добавувачите и другите претходни поседници на стоките, односно даватели на услуги, како и продавачите на големо и на мало на кои делото/примерокот на делото е наменето и
 2. количеството на произведени, изработени, испорачани, примени или нарачани дела/примероци на дела, како и за нивните цени

ДОСТАВУВАЊЕ ПОДАТОЦИ (3)

- Лицето кон кое е поставено барањето за доставување податоци може да го одбие доставувањето на тие податоци од исти причини од кои, според правилата од ЗПП, може да се одбие сведочење
 - Доколку го одбие доставувањето на податоци без оправдана причина, одговара за штета во согласност со одредбите од 300
- Правилата за доставување податоци не влијаат на прописите за начинот на користење на доверливи информации во граѓанска, прекршочна или кривична постапка, на прописите со кои се уредува одговорност за злоупотреба на правата за добивање податоци, како и на прописите со кои се уредува обработката и заштитата на личните податоци

ПРЕВЕНТИВНИ ДЕЈСТВИЈА ЗА ЗАШТИТА

- Заради обезбедување докази или од други причини авторот, односно носителот на право може да регистрира и депонира оригинали или примероци на свое дело, фонограм, видеограм или предмет од некое друго свое право кај нотар или правен застапник

КОРИСТЕЊЕ СИМБОЛИ И ОЗНАКИ

- ◉ Носителот на исклучиво авторско право, може да го означи оригиналот или примероците од своето дело, односно видеограмот, со ознака © пред своето име, псевдоним или ознака и годината на првото објавување
- ◉ Носителот на исклучиво право на фонограм, според овој закон, може да го означи оригиналот или примероците на својот издаден фонограм или обвивките со ознака (p) пред своето име, псевдоним или ознака и годината на првото објавување
 - Доколку не се докаже спротивното, се смета дека исклучивите права на делата, односно фонограмите, му припаѓаат на лицето означено во согласност со овие две правила
- ◉ Овие правила, меѓутоа, не влијаат и не го спречуваат остварувањето и заштитата на правата определени со ЗАПСП